

FRANTIŠKÁNI V UHERSKÉM HRADIŠTI V LETECH 1900–2005

Radim Zapletal, Uherské Hradiště

Řád menších bratří sv. Františka (OFM) patří přes 500 let k tradičním hlasatelům křesťanství v Uherském Hradišti. Samotný klášter byl založen v roce 1491, k pohnutým létům jeho dějin patří i 20. století. Toto století nabídlo františkánskému klášteru a jeho členům jak poklidné a plodné období, tak těžké zkoušky let 1950–1989.

Řád Menších bratří sv. Františka (Ordo fratrum minorum – OFM) či františkánů patří přes 500 let k tradičním hlasatelům křesťanství v Uherském Hradišti a stal se již nedílnou součástí historie města. O vznik řádu se zasloužil sv. František z Assisi, jako datum vzniku řádu se udává rok 1209. V roce 1212 založil společně se sv. Klárou ženskou větev (klarisky) a v roce 1221¹ ustanovil pro laiky společenství „třetího řádu“, tzv. terciáře.

Samotný klášter v Uherském Hradišti byl založen na řádové provinciální kapitule v Nise roku 1491 na intervenci varadinského biskupa a administrátora olomouckého biskupství Jana Filipce (1431–1509).² Ale už 9. května 1543 byl hradištský klášter zrušen kvůli malému počtu bratří v klášteře.³ Na jaře 1605 byli do kláštera uvedeni vyhnaní františkáni z uherské Skalice a 9. září 1611 byl hradištský klášter vyňat z moravské provincie a převeden do provincie uherské. Největší přestavba kláštera probíhala na přelomu 17. a 18. století, byla financována hlavně Amandem Petřvaldským ze Strílek a proměnila klášter do dnešní podoby. Až v roce 1785 se podařilo hradištský klášter připojit zpět do česko-moravské provincie sv. Václava, v níž je zařazena dodnes. Ke klášteru patří kostel Zvěstování Panny Marie, v 80. letech 19. stol. navíc klášter postavil na místě kaple sv. Rozálie tzv. činžovní dům, jehož byty pronajímal. Dnes františkánům patří jen kostel a onen činžovní dům, samotný klášter je ve vlastnictví Moravského zemského archivu v Brně.

Pohnuté 20. století bylo pro františkány nejprve velmi klidným a plodným obdobím, aby následně od své poloviny rozemlelo plodný život členů řádu a připravilo jim těžké zkoušky. Pojďme tedy poznat dvě tváře hradištského kláštera a osudy těch, kteří v něm strávili podstatnou část svého života.⁴

Všeobecný vývoj konventu v letech 1900–1950

Počátek 20. století zastihl františkány při dokončování velkých oprav, které byly nutné po ničivém požáru města roku 1894. Ačkoliv v klášteře přebývali pouze dva nebo tři řeholníci, byl dům plný života. Postarali se o něj tzv. studenti kandidáti, kteří žili ve výchovném institutu zvaném juvenát. Byli to chlapci, u kterých se předpokládalo, že by mohli po studiu vstoupit do řehole. Že tento způsob péče o mládež měl smysl, potvrzují záznamy o některých studentech. Byli mezi nimi budoucí významné postavy františkánských dějin 20. století jako Klement Minařík (přijat do kláštera v roce 1900) nebo pozdější hradištský kvardián Otto Hamerník. Mladí studenti bydleli v klášteře a studovali na místní gymnázium, finance na kandidáty klášter dostával z provincialátu. Dobrá pověst hradištského kláštera vedla představené k postupnému rozšiřování osazenstva hradištského kláštera, především v období 1. světové války.

Do nerušeného uzavřeného klášterního způsobu života zasáhla výrazně právě až 1. světová válka. Došlo k rozšíření františkánské služby mimo klášterní kostel. Františkáni začali duchovně pečovat o nemocné a raněné vojáky, kteří byli ošetřováni v baráčkách na okraji města. Větší počet řeholníků přímo vybízeli k poctivé službě nemocným. Zatímco během války byla tato služba placena, v poválečné době se přestaly odměny vyplácet, a tak se františkáni této služby vzdali.⁵ Zůstali věrni jen službě v chudobinci sv. Alžběty v blízkosti kláštera.

1. Klement Minařík – představený kláštera v letech 1946–1950.

Také v poválečné době klášter netrpěl prázdnotou. Všechny jeho cely byly obsazeny řeholníky nebo studenty, a to i po přesunutí juvenátu do Kroměříže, neboť klášter nabídl volná místa laickým studentům. V účetní knize konventu bylo v roce 1927 zaznamenáno jmenovitě osm žáků, kteří v klášteře bydleli.⁶ Za pronájem platili kolem 150 korun.

Velkou oblíbenost františkánů nejen mezi věřícími, ale i diecézním duchovenstvem potvrzuje také skutečnost, že od 30. let 20. století probíhaly v klášterním kostele rekolekce diecézních kněží. Kromě toho byly pořádány ve františkánském kostele duchovní promluvy při misiích nebo duchovních obnovách určených hradištským věřícím. V březnu roku 1918 vedli P. Hyacint Holický a P. Leander Brejcha postní duchovní obnovu, v červnu 1931 zde proběhly promluvy ke cti sv. Antonína pronášené kaplany P. Staňkem a P. Hrabalem, v březnu 1936 zde zazněla duchovní obnova pro katolické spolky.⁷

Františkáni také vypomáhali se zpodobáním jak ve farním kostele, tak i v okolních farnostech, zaopatřovali v Uherském Hradišti i v sousedním Starém Městě, klášter byl také přívětivý k poutníkům nebo cestujícím dobré vůle. Je např. zachyceno, že 22. října 1935 ubytovali františkáni Slováka jdoucího z Čech na Slovensko.⁸ Naopak nepříjemnou skutečností se ve 30. letech stal častý zájem zlodějů o kostelní kasičky (ty byly jen během roku 1935 třikrát vykradeny). Nebylo výjimkou, že si ji zloděj odnesl celou. Jedna konkrétnější událost ohledně zlodějů stojí za zmínku. V říjnu 1935 šel představený kláštera Otto Hamerník s bratrem Lukášem vybrat kasičku do zavřeného kostela, kde našli zamčenou osobu, jež se snažila vykrást kasičky. Po jejím předání strážníkovi vyšlo najevo, že lupič je hledaný zloděj Emanuel Skalík, který se nechával v kostelech zavřít, vybral kasičky a po otevření kostela se tiše vytratil. Šťastnou náhodou tak hradištsí františkáni přispěli k odhalení zloděje, čímž se postarali o zviditelnění kláštera v několika novinách (Lidové listy, Slovácké noviny, Agrární týdeník).⁹

Od roku 1937 se uvažovalo o přemístění juvenátu z Kroměříže zpět do Uherského Hradiště. Provinciál dovolil přestavět nájemní dům i klášter tak, aby se juvenát mohl co nejdříve přemístit. Také z toho důvodu byly dány nájemníkům výpovědi, kteří tuto skutečnost nesli velmi nelibě. Zamýšlenou přestavbu však ztížil odborný posudek Dr. Sochora, který nedoporučil stavbu druhého patra v klášterní budově. Rok nato bylo rozhodnuto, že přestavba nebude, čímž také padlo přemístění juvenátu.

Léta okupace a 2. světové války nepřinesla žádnou významnější změnu v životě kláštera. Řeholníkům dělaly potíže stejné problémy jako všem ostatním obyvatelům města – nedostatek uhlí na topení a dalších potřebných věcí, zavedení potravinových lístků apod. K vážné škodě kláštera došlo v dubnu 1942, kdy byly na příkaz okupačních úřadů z velké věže snatý tři zvony pro válečné účely (Panna Maria – 805 kg, sv. František – 433 kg, sv. Cyril a Metoděj – 192 kg). Také z malé věže nad sakristií kostela byl sundán zvon sv. Václava a Jana Nepomuckého. Zvony sv. Cyrila a Metoděje, sv. Václava a Jana Nepomuckého byly pořízeny po požáru roku 1894, byly ulity ve vídeňském Novém Městě a přežily i 1. světovou válku. Naopak zvony Panny Marie a Sv. Františka byly pořízeny až v roce 1933 v Suchém Vrbně u Českých Budějovic k příležitosti znovuobnovení věžní bání.¹⁰

Když koncem dubna ustupovala přes město německá posádka, utrpěly mnohé objekty

včetně františkánských budov velké škody následkem bombardování. Na klášteře byla na mnoha místech poškozena střecha, rozbito na 60 okenních tabulí, činžovní dům měl poškozenou střechu, fasádu a bylo rozbito na 70 tabulek skla. Odhadovaná celková škoda činila přes 25.000 korun. Další škoda vznikla vylomením hlavních dveří vedoucích na věž, kde si chtěli němečtí vojáci vybudovat dělostřeleckou pozorovatelnu. Po osvobození byla zahájena oprava fasády kostela, vyměněny okna v klášteře i činžovním domě a opraveny další části válkou poškozeného františkánského majetku. Na konci roku 1945 činily výdaje za opravy něco málo přes 40.000 korun. Opravy střech a místností následně pokračovaly až do roku 1947.

Události od roku 1948 jsou obdobné jako ve většině českých františkánských klášterů. Klášter začal v tomto roce pocítovat stoupající nelibost vedoucích činitelů města. Jakékoli opravy vnějších prostor byly zakázány a město požadovalo od kláštera část zahrady pro postavení záchodů v blízkosti židovské synagogy, která měla být proměněna v kulturní dům. Kvardián P. Klement Minařík chtěl akceptovat tento požadavek pouze v případě, že by město darovalo klášteru stejně velkou stavební plochu ve městě. Došlo ke sporu, ve kterém město hrozilo vyvlastněním celé zahrady, zatímco hradištský kvardián byl ze strany provincialátu vybízen k horlivosti a neústupnosti. Částečně byl tento spor vyřešen o rok později, kdy město alespoň z části vykompenzovalo zabraný pozemek.¹¹

V lednu 1949 požadoval Místní národní výbor po klášteře odstoupení poloviny zahrady k účelům okresního zásobování u firmy Žalman. Kvardián Minařík byl z Prahy provincialém nabádán, aby nic nepodepisoval, neboť právo odstoupit část řádového majetku měl pouze provincialát. Když P. Minařík nepodleh nátlaku ze strany MNV, byla klášteru nabídnuta nájemní smlouva 1.000 korun ročně na 99 let. Když ani tomuto požadavku nebylo vyhověno, stupňoval se tlak místních úřadů na klášter v podobě žádostí o pronájem nebo odkoupení části zahrady a také poskytnutí 900 m² prostor v klášteře pro úřad geodézie a kartografie a pro krajský archiv.

Další tlak směřoval z Krajského národního výboru v Gottwaldově, a to na kontrolu počtu

2. Účet za pořízení nového oltáře v kostele Zvěstování Panny Marie z roku 1902.

noviců v klášteře. Každý přírůstek do řádu musel být povolen Ministerstvem osvěty a kultury a v případě hradištského kláštera měl být také nahlášen na KNV.¹²

Ekonomická situace konventu

Účetní knihy byly v klášteře vedeny velmi podrobně. Vždy po měsíci následovalo vyúčtování, které každého čtvrt roku kontroloval kvardián. Ten je dodnes zodpovědný za finance řeholního domu. Konvent vždy dbal na dobrý finanční stav kláštera, málokdy utratil více, než v daný měsíc přijal. V prvních letech 20. století se měsíční výdaje i příjmy pohybovaly kolem 1.000 korun, pokud nebylo třeba větších oprav. Na tento způsob života si klášter vystačil z vlastních potřeb, na důležité opravy však vždy potřeboval finance z provincialátu.

V lednu 1900 byla klášterní pokladna v aktivech, bylo v ní asi 2.400 zlatých, přičemž se už neplatily žádné splátky za opravu kláštera a kostela, které františkáni spláceli po velké opravě zničených budov požárem v roce 1894 (všechny platby splaceny do října 1897). Podle zápisků do účetních knih byly výdaje na činžovní (tzv. klášterní) dům vedeny mimo platby za výdaje na klášter a kostel. Největší obnosy tvořily pravidelné nákupy pro chod kláštera – potraviny (vedle jídla také pivo a víno),¹³ oblečení,¹⁴ uhlí a dřevo.¹⁵ Zajímavostí je, že vedle pravidelných výdajů za maso se často utrácelo za kávu¹⁶ a tabák. Důležitou položku tvořily také nákupy knih, ať už v hradištských, olomouckých nebo pražských prodejnách (knihkupectví a psací potřeby Adolf Bayerle v Uherském Hradišti, Cyrilo-Methodějské knihkupectví v Praze, knihkupectví P. Prombergra v Olomouci)¹⁷ nebo nákupy voskových svící v Uherském Brodě.¹⁸ Obrovské množství účtů, které se nám zachovalo v archivu, jasně hovoří o tom, že františkáni velkou nouzí netrpěli a s penězi, které měli, dokázali poměrně dobře hospodařit. Ačkoliv nalezneme většinou účty za nákupy typických věcí pro údržbu domácnosti, můžeme nalézt i netradiční nákupy, jako např. pumpu do studně.¹⁹ Do roku 1904 byla kniha vedena ve zlatých, poté už bylo vše počítáno v korunách. Do roku 1910 vstoupil klášter se 4.000 korunami.

Jeden z největších výdajů v období počátku 20. století činil nákup nového hlavního oltáře za 6.400 korun (listopad 1902) a dvou postranních oltářů v bočních lodích, každý za 2.000 korun (listopad 1903).²⁰ Tato velká platba však nijak neohrozila ekonomickou stabilitu kláštera, díky dotacím z provincialátu a darů od občanů zůstal klášter bez dluhů.

Také 1. světovou válku přečkal klášter bez větších finančních potíží. V roce 1919 se můžeme z účetní knihy dozvědět, že v pokladně konventu bylo 9.000 korun. Z mnoha finančních údajů je dokonce patrné, že klášter měl velké příjmy ze sbírek a intencí a dostával také slušné finanční dary na juvenát. Výjimkou nebyly nákupy 300 kg kávy a 30 kg cukru, několika prasat a velkého množství vína. Dnes už nedokážeme říci, zda nákupy vína v množství 111 litrů (prosinec 1919), 104 litrů (únor 1920) a 50 litrů (březen 1920) byly v té době zcela normální nebo svědčí o ne zrovna skromném životě řeholníků.

Veškeré příjmy kláštera byly tvořeny především dary z provincialátu, nájmem, úroky, odměnami za výuku náboženství a za službu v trestnici, prodejem obilí, ovoce a zeleniny z vlastní zahrady, dary a intencemi. Další příjmy dostával klášter jako výživné pro studenty, kteří bydleli v juvenátě. Ročně na jednoho z nich připadalo výživné v částce 600 korun.

Od poloviny roku 1920 přišly do klášterní pokladny velké dary od provincialátu (15.000 korun, v roce 1921 pak 11.000 korun). Peníze byly určeny na obnovu klášterní kuchyně, která prošla velkou úpravou a za kterou se zaplatilo kolem 20.000 korun. Z takové položky lze usoudit, že františkáni na vybavení kláštera nešetřili a snažili se, aby kuchyně, která vařila pro studenty a byla tudíž neustále v provozu, byla na úrovni.

K velkému vydání kláštera došlo také v souvislosti se zavedením elektřiny do kláštera a kostela na konci roku 1922. Touto elektrifikací se dosud finančně aktivní klášter dostal do dluhů, z nichž se dostal až v roce 1925 díky finanční pomoci určené pro juvenát a odměnám za učení náboženství (zvláště P. Kamil Schams).

Od počátku 30. let 20. století až do jeho zrušení v roce 1950 byl klášter zcela výdělečně činným a sám si dotoval veškeré opravy. Přispělo k tomu především dobré hospodaření,

odpadnutí finanční starosti o juvenát, dále pronájem bytů a krámků v činžovním domě, plat za duchovní správu trestnice, duchovní služby na gymnáziu, prodej ovoce, zeleniny a obilí ze zahrady, sbírky, intence a také velmi málo náročných oprav. K nim můžeme zařadit hlavně celkovou opravu věžní bání v roce 1933 a opravu poničeného kostela a kláštera po 2. světové válce, kterou však klášter dokázal za pomoci věřících velmi rychle zaplatit.

Vedle největších oprav prováděl konvent po celou 1. polovinu 20. století i úpravy vnitřních prostor kláštera a kostela. V roce 1904 byla zřízena nová dlažba v kostele a v srpnu 1909 byla opravena dlažba ve staré sakristii a kuchyni. Roku 1910 se provedla oprava kanálů a záchodů v klášteře i nájemním domě. Mezi další opravy patřily různé natěračské, malířské, klempířské či truhlářské práce. V létech 1910–1911 byla opravena okna z barevného skla za 5.100 korun u firmy B. Škarda z Brna²¹ a instalovány nové záchody za 2.540 korun. V roce 1914 byla zavedena kanalizace a vodovod v činžovním domě a provedena kamenná a betonová dlažba v průjezdu tohoto domu, o čtyři léta později bylo v přízemí zavedeno plynové osvětlení.

Jednou z největších položek 30. let bylo znovuzřízení věžní helmice a její pokrytí měděným plechem v roce 1933²², odlití nových zvonů a nákup elektronického zvonícího zařízení pro tři zvony. Tyto nezbytné opravy si vyžádaly investici ve výši téměř 100 tisíc korun. V roce 1932 se opravovala výmalba obrazů kostela. V roce 1934 byl pozlacen hlavní oltář a opraveno 14 zastavení křížové cesty, opravu provedl Oldřich Danion z Brna za 11.000 korun. V roce 1935 byl zaveden vodovod v I. a II. patře činžovního domu. O rok později bylo zavedeno elektrické osvětlení ke zpovědnicím a do sakristie, téhož roku dokončeny opravy refektáře kláštera. V zimě byla tato místnost vytápěna díky sklepení pod refektářem. Proto se hojně využívala také ke kouření a k zábavě mládeže.

V dalších letech se investovalo do dalších oprav především v kostele, jako byly opravy zpovědnic, varhan, lavic, oltáře, ale též do obnovy podlah v patře kláštera. V roce 1943 se františkáni rozhodli pro opravu vnější fasády kostela, nebylo jim to však ze strany města dovoleno. Venkovní stav kostela byl v této době zřejmě velmi neuspokojivý.²³

Samostatně financování vedl klášter pro činžovní nájemní dům čp. 200 (dnešní františkánský dům). Nový dvoupatrový dům z konce 19. století nabídl čtyři bytové jednotky a dva krámků v přízemí. Všechny tyto prostory františkáni pronajímali. V domě bydleli vedle obchodníků (Bureš, Hejník, Lukš) středoškolská profesora (Friedl, Kheres) nebo místní strážník (Leopold Englisch). Počátkem 20. století přišel pronájem bytu a krámků asi na 160 korun, přičemž se nájem dlouho nezvyšoval. Tyto peníze sloužily pouze na udržování chodu domu a v žádném případě nemohli vést k obohacení řádu. Františkáni vybraný nájem nezařazovali do svých financí a byly z něj financovány pouze potřebné opravy domu.

Duchovní působení řádu

Františkánští kněží především vedli bohoslužby v klášterním kostele. V 1. polovině 20. století se konaly mše sv. ve všední i nedělní den většinou ráno, mezi 6. – 8. hodinou. Rozhodovalo o tom roční období, v zimě se většinou začínalo později, zatímco v létě brzy ráno. V neděli ke mším přibyl růženec (většinou od 15,30 hodin) a po něm následovaly litanie s požehnáním. Příležitostně se konaly křížové cesty nebo májové pobožnosti. Ve 40. letech se k těmto duchovním aktivitám přidalo svátostné požehnání, které bývalo ve večerních hodinách každý všední den. Dbalo se také na studenty, pro které se občas sloužily bohoslužby v neděli v 10 hodin. Do roku 1950 zůstalo pravidelností, že v neděli byly dvě mše sv. v 7 a v 9 hodin, v 15,30 hodin byl růženec, pak litanie a požehnání.²⁴ Mezi duchovní činnost františkánů musíme také zařadit starost o tzv. třetí řád (terciáře) v celém děkanátu. Úkolem členů tohoto laického sdružení bylo ve svém životě uskutečňovat ideály sv. Františka. Někteří z nich byli přijímáni do řádu jako bratři terciáři, pokud podepsali prohlášení, že nebudou vymáhat žádné náhrady.²⁵

Františkáni i přes ne zrovna početné osazenstvo často vypomáhali v okolních farnostech. Nešlo o žádné misijní působení, ale o pomoc v duchovních i pastýřských úkolech. Výpomoc

spočívala ve zpovídání, ve Starém Městě a Kunovicích učili náboženství, vedli poutě terciářů na sv. Hostýn, vypomáhali při poutích zejména na Velehradě, u sv. Antonička nad Blatnicí, v Uherském Brodě, Provodově, Pozlovicích u Luhačovic a mnoha dalších blízkých i vzdálenějších místech. Nedílnou součástí působení františkánů na našem území byla výsada svěcení křížových cest. Od roku 1917 do dubna 1950 jich uherskohradištsí františkáni vysvětili přes 60. Jednalo se o křížové cesty v kostelech, kaplích, řeholních domech nebo na poutích pod otevřeným nebem. Jen namátkou můžeme jmenovat Provodov, Kunovice, Březolupy, Ježov, Vlčnov, Napajedla, Strážnice, Jevíčko, Strážnice, Buchlovice, Velehrad, Vacenovice, Valtice, Polešovice, Hluk, Bojkovice, dokonce i Frýdlant nad Ostravicí.²⁶

V prvních letech 20. století vyučovali františkáni náboženství na německém gymnáziu a sloužili v něm mše sv. pro studenty. Za tyto tzv. „služby Boží“ dostávali finanční odměnu. Tuto funkci později vykonávali také na českém gymnáziu, přičemž si přišli asi na 150 korun měsíčně. V roce 1916 však toto místo museli postoupit místnímu kaplanovi.

Vedle obou gymnázií vyučovali františkáni na české dívčí a chlapecké obecné škole,²⁷ v roce 1936 učil P. Peregrinus Kubáň na škole ve Starém Městě a ve Zlechově, kde ve vyučování náboženství pokračoval i v následujících letech. Výuka náboženství ale nepatřila mezi priority, která si františkáni při svém působení ve městě stanovili. Těmi byly spíše misie, výchova mládeže a překvapivě i služba v místní trestnici.

Už od roku 1900 měli františkáni na starost duchovní službu ve věznicí u Krajského soudu v Uherském Hradišti. Tehdy se za tuto službu platilo 25 korun. V roce 1907 převzal duchovní správu v trestnici P. Kamil Schams, jemuž byl přiznán roční plat (tzv. remunerační) 600 korun.²⁸ V roce 1911 tuto službu zastával P. Angelus Stružka, poté ji opět převzal P. Kamil Schams. Ten se v žádosti na konsistoř v Olomouci rozhořčeně podivuje nad tím, že je trestancům dáváno v pátek maso a žádá konsistoř, aby se u povolaných úřadů zasadila o nápravu této věci.²⁹ Z tohoto případu vyplývá, že františkáni brali duchovní správu ve věznicí velmi vážně. V roce 1916 vykonával tuto činnost P. Vincent Nálevka, po jeho odchodu z konventu se této činnosti ujal příchozí z Plzně P. Stanislav Kolek. Služba byla bezesporu velkou přítěží pro pravidelný společný život komunity. Určený duchovní v místní kapli sloužil každý den mši sv., většinou v 8 hodin. V srpnu 1937 duchovní správu věznice františkáni opustili a k 1. září 1937 ji odevzdali do rukou farního úřadu.

K základním úkolům františkánského řádu naopak vždy patřily misie a nejenak tomu bylo i v Uherském Hradišti. Ve 20. letech 20. století pořádali františkáni týdenní misie v okolních farnostech a exhortace pro řeholní domy. Doklady svědčí např. o misiích ve Velkém Ořechově (30. listopadu–8. prosince 1919) nebo v Kunovicích (14.–21. prosince 1919). Průběh misí měl svůj řád. Začínaly úvodním kázáním a vzýváním Ducha sv. a misionářskou písní „Bůh ti tento život dal“. V prvních dnech většinou misionáři promlouvali k dětem školního věku, poté následovala různá duchovní cvičení. V určený čas přicházeli věřící na promluvy podle stavu (zvláště ženy, dívky, jinoši, muži, studující), poslouchali kázání zaměřená právě jim, přistupovali ke svátosti smíření a následující den ráno přijímali svaté přijímání. V kázáních se objevovala témata týkající se Desatera, hříchu, věčného života, odpuštění, morálního a duchovního vedení. Na závěr šli věřící průvodem na náměstí s posvěceným misijním křížem opatřeným nápisem svaté misie a rokem konání. Misie byly ukončovány slavnostním pozhnáním, posvěcením upomínkových předmětů a poděkováním zástupce farnosti misionářům.³⁰

Plody těchto misí bylo možno spatřit především v počtu zpovídajících se věřících a v udělení svatých přijímání.³¹ Žádosti o misie přicházely z celého okolí i ve 30. letech. Pro nedostatek kněží však nebylo možno všem vyhovět. Většinou se ale františkáni snažili vyjít vstříc a vykonat alespoň krátkou misijní cestu za účelem zpovídání a sloužení mši sv. (např. jednodenní misie ve Lhotě u Malenovic 23. listopadu 1936). Na konci 40. let byl velmi činný v misijní oblasti P. Jan Danišovič, který jezdil zpovídat, měl exhortace pro kněze v Kyjově, společně s P. Remigiem Jančou vyjížděli do okolí na adventní exhortace a duchovní cvičení. Františkáni byli dokonce více žádaní než jezuité z Velehradu, což svědčilo o jejich dobré

pověsti v duchovní oblasti. Kromě misí vedli františkáni ve farnostech postní a adventní duchovní obnovy, které svým tématickým zaměřením prohlubovaly přípravu věřících k slavení Kristova zmrtvýchvstání nebo jeho narození.

Mezi další aktivity lze zařadit misijní cesty do zahraničí. Většinou šlo o misijní působení mezi krajany, ať už na východě (většinou Podkarpatská Rus) nebo západě Evropy (často Porýní, Holandsko). Jednu z nich vykonal v prosinci 1935 hradištský kvardián Otto Hamerník na Podkarpatskou Rus. Doklady o této cestě zanechal v Pamětní knize konventu, z níž se můžeme dozvědět, že navštívil krajany v Mukačevě, Berehovém, Králové, navštívil Chust, Ťačov a Čop na Slovensku. Většinou šlo o kázání, zpovědi, sloužení mší sv., návštěvu v českých školách a vyučování. Další dlouhodobější misie konal také v roce 1936 a 1937 v Německu. Tyto misie trvaly většinou jeden až dva měsíce a patřily k důležité činnosti, kterou tehdejší kvardián vyvíjel.

Juvenát

Uherskohradištský klášter byl v roce 1896 vybrán jako výchovný ústav pro řeholní dorost na Moravě. Byl to institut, který umožňoval vzdělání dětem z ne příliš majetných rodin (školné činilo v roce 1910 na celý rok 300 korun) a z venkova, neboť chlapi v něm také bydleli. Pokud se rodina dítěte rozhodla vzít jej z juvenátu během školního roku, musela zaplatit případnou částku za jeho pobyt v klášteře. Před přijetím chlapce do juvenátu bylo požadováno vyšetření odborného lékaře, zda je chlapec zdravý. V klášteře byli mladíci dobře živeni, dbalo se na jejich výchovu intelektuální i duchovní, studovali na českém, občas i německém gymnáziu nebo jiných vzdělávacích ústavech. Byl to výchovný ústav, při jehož absolvování se částečně předpokládalo, že žák vstoupí do františkánské řádu. Juvenát byl financován z finančních zdrojů provincie, většinou začátkem školního roku přicházeli pro něj peníze od provinciála. V Uherském Hradišti nebyla nouze o studenty z dalekých měst, doklad lze nalézt např. o studentu z daleké Plzně.³² V roce 1927 byl zdejší juvenát přemístěn do Kroměříže Janem Baptistou Vyskočilem, aby byl podpořen duchovní život v hanácké metropoli.

Eucharistický sjezd v Uherské Hradišti

Rádi bychom také zmínili událost, která se sice přímo netýkala františkánů, ale významně přispěla k prohloubení náboženského života farnosti a významnou roli v ní sehrál klášterní kostel. Jedná se o Eucharistický sjezd v Uherském Hradišti, který město hostilo ve dnech 26. – 28. května 1928 a který se stal událostí celého Slovácka a Valašska.

Pořad eucharistických slavností byl následující. V sobotu 26. května byla dopoledne ve farním kostele vystavena Nejsvětější svátost oltární a vzván Duch sv. Světící biskup Jan Stavěl pronesl úvodní kázání následované adorací kněží. Odpoledne měly školní děti pobožnost s promluvou P. Jemelky na téma „Přítel dítek v Nejsvětější svátosti“. Děti mohly přistoupit k svátostné zpovědi. Na večer bylo v obou hradištských kostelech kázání na téma „Nejsvětější svátost – svátost víry a naděje“.

V neděli se od půl páté zpovídalo, mše svatá byla sloužena po každé promluvě a sv. přijímání se udělovalo po celé dopoledne. Byly proneseny další promluvy a kázání na témata: „Nejsvětější svátost – svátost lásky a jednoty“, „Jan Sarkander – hrdinný ctitel Nejsvětější svátosti“, „Sv. Václav – vzorem jinocha v úctě Nejsvětější svátosti“, „Anežka česká a katolická dívka před Nejsvětější svátostí“, „Svatá Ludmila, vychovatelka dítek k úctě k Nejsvětější svátosti“ nebo „Rodina posvěcená Ježíšem Kristem svátostným“. Nedělní kázání byla ukončena svátostným pozhnáním. Poté byla opět možnost ke svátosti smíření.

V pondělí ráno byla ještě příležitost ke zpovědi a od šesti hodin byla v obou kostelech promluva na téma „Nejsvětější svátost v oběti Nového Zákona“. Vyvrcholením oslav eucharistie byl mohutný průvod, který šel v 9 hodin ráno od staroměstských škol k farnímu kostelu. Za dětmi a věřícími kráčeli kněží společně s biskupem Janem Stavělem, který nesl Nejsvětější svátost. V osmistupech kráčel průvod půldruhé hodiny za zpěvu písní a doprovodu 26 ka-

pel. Atmosféru umocňovaly slovácké a valašské kroje a kostelní a spolkové prapory. Průvod přišel na náměstí, kde před farním kostelem sloužil mši svatou otec biskup Stavěl. Po mši sv. a po promluvě „Ježíš Kristus – Král“ se lid zasvětil Ježíši Kristu Králi a prosil v modlitbě za sjednocení slovanských národů ve víře. Po zpěvu „Bože, chválíme tebe“, po slavnostním požehnání a zpěvu národních hymen byl eucharistický sjezd ukončen. Počet účastníků byl odhadnut na 23.000–40.000 věřících. V době, kdy doznívala protináboženská agitace, byla akce velkým projevem víry slováckého lidu.

Zrušení kláštera a následná persekuce jeho členů

Když začalo zatýkání představených mužských klášterů 15. března 1950, bylo zřejmé, že útlak církve komunistickým režimem se nebude týkat pouze diecézních kněží. Jedním z vrcholů snah vládnoucí moci o potlačení vlivu církve se stalo rušení klášterů a řeholních řádů na celém území republiky, zabavení majetku řeholních domů a internace řeholníků do soustředovacích táborů. Mužské řehole čekal tento osud ve dvou etapách zvaných „Akce K“.

První etapu uskutečnila Státní bezpečnost v noci ze 13. na 14. dubna. Bylo zabráno sedm nejpočetnějších řádů, mezi nimi i františkánský řád. „Akce K“ vypadala obdobně na všech místech republiky a proběhla až na výjimky bez komplikací.³³ Kolem půlnoci obsadili ozbrojení příslušníci Sboru národní bezpečnosti, Státní bezpečnosti a oddílů Lidových milicí budovy kláštera, probudili spící řeholníky, přinutili je obléknout se a sbalit si nejnnutnější věci.³⁴ Během noci následoval jejich převoz do centralizačních středisek.

Druhá etapa, která proběhla zcela bez odporu ze 27. na 28. dubna 1950, postihla zbývajících 18 řeholí. Kláštery převzal do své správy Státní úřad pro věci církevní (SÚC), knihy z klášterních knihoven byly zabaveny většinou pro Státní vědecké knihovny.

V roce 1949 bylo na českém území 145 františkánů, provinciálem řádu byl P. PhDr. Jan Kapistrán Vyskočil.³⁵ V dubnu 1950 bylo 111 řeholníků Menších bratří převezeno do internačního tábora v Hejnici, další byli umístěni do Želivu, těžce nemocní převezeni do nemocnice do Semil.³⁶ V táboře Hejnice pracovali nejdříve na úpravě kláštera, později v porcelánce v Libverdě, v textilce ve Varnsdorfu a na pile Bílý potok. V září 1950 bylo několik řeholníků převezeno do tábora v Želivě a jedenáct bylo odveleno na vojnu k jednotkám PTP na Libavu. Roku 1952 byl soustředovací tábor zrušen a členové rozděleni do Králík, Želivu nebo byli propuštěni. Celkem bylo v letech 1948–1964 odsouzeno 36 členů františkánského řádu.³⁷

V inkriminovaném roce 1950 se v klášteře v Uherském Hradišti nacházelo 5 řeholníků. Potvrzuje to jak ve své publikaci Vojtěch Vlček, tak také záznam Krajského soudu v Uherském Hradišti, který odsoudil pět místních řeholníků.³⁸ Kvardiánem byl P. Klement Minařík, který byl v letech 1950–1956 držen v internačním táboře v Želivě.³⁹ Další tři členové, P. Kamil Schams a řeholní bratři Damián Černý a Pascal Šenk byli pravděpodobně odvezeni do Hejnice, kde byla držena většina františkánů. Poslední z hradištského konventu, P. Remigius Rudolf Janča, byl ale v době zatýkání jako kaplan v Nezdenicích u Uherského Brodu, kde zastupoval na faře. Svým bratrem byl informován o záboru hradištského kláštera, začal se tedy skrývat, a to u rodičů, v klášteře Milosrdných sester sv. Karla Boromejského v Praze a v klášteře v Prachaticích. Když byl 10. září 1952 klášter v Prachaticích obklíčen Bezpečností, pokusil se o útěk přes zahradu. Byl však dopaden a 19. září 1953 odsouzen za velezradu na devět let. Jako vězeň pobýval ve Valdicích, Mladé Boleslavi a ve Rtyni v Podkrkonoší. V květnu 1960 byl propuštěn na svobodu při vyhlášení amnestie.⁴⁰ Působil pak 30 let ve farnosti Boršice u Blatnice. Zemřel 17. března 2001 ve Slavičíně.

Významné františkánské osobnosti

Mezi nejvýznamnější členy řádu sv. Františka ve 20. století patřil Klement Minařík. Narodil se 4. února 1883 ve Všetulích u Holešova. Do noviciátu vstoupil 11. září 1902, věčné sliby složil 1. listopadu 1906, svátost kněžství přijal 28. prosince 1906. Provinciálem byl v letech 1941–1946. Vždy zachovával řeholní vážnost, kterou budila i jeho robustní

postava. Uchovával si jistý odstup nejen od studentů, ale také od spolubratří. Vstával velmi brzy před budíčkem, denně měl v 5 hodin mši svatou. Dodnes má velkou hodnotu jeho badatelská a literární činnost o historii české františkánské provincie, zvláště pojednání o čtrnácti pražských mučednících, o nichž napsal vícekrát vydanou knihu a řadu článků. Spolu s Bonaventurou Wilhelmem sepsali Dějiny klášterů v Čechách a na Moravě, když jako pramen použili rukopisy jednotlivých konventů. Různorodost zájmů dokládají jeho básně i hudba, složil i vánoční mši z lidových koled s orchestrem atd. Byl též redaktorem časopisu Serafinský prapor.⁴¹

Roku 1950 byl jako kvardián hradištského kláštera internován v Želivě společně s ostatními představenými řádu. Po rozpuštění tohoto centralizačního kláštera byl převezen na Moravec, kde také 1. srpna 1971 zemřel v 88. roce věku a v 64. roce kněžství.⁴²

Od konce 60. let je s Uherským Hradištěm spojeno i jména P. Aleše Vojtěcha Zlámala (mj. v roce 1968 byl iniciátorem opravy kaple sv. Rocha v Mařaticích). Narodil se v Bařicích u Kroměříže 28. září 1924. Vstoupil do františkánského juvenátu v koleji sv. Antonína v Kroměříži. Studoval ve státní reálce a po sextě byl přijat do noviciátu. Obláčku měl 31. září 1942. Po noviciátě odmaturoval a pokračoval nejdříve v soukromém studiu teologie v Kroměříži, od roku 1944 v Praze a pak v letech 1946–1947 se spolubratry v Bruselu. Slavné sliby složil 1. srpna 1946, jáhenské svěcení přijal 20. prosince 1947 z rukou později známého kardinála Suenense v Lovani a kněžské svěcení 4. července 1948 od biskupa André Charue.

V roce 1949 s ostatními bratry přečetl pověstný pastýřský list arcibiskupa Josefa Berana a pro pobuřování proti republice za čtení těchto pastýřských listů 19. a 26. června 1949 v Klášterci nad Ohří byl 16. ledna 1950 odsouzen na dva roky a poté internován v Želivu. Patřil mezi nejvýznamnější členy řádu, kteří ve vězení dokázali nebojácně šířit nauka sv. Františka a vést své bratry k odvaze. Když se dostal na svobodu, začal s otcem Baptistou Bártou navštěvovat bratry a udržovat život v rozprášené provincii. Patřil mezi neaktivnější členy potlačovaného františkánského řádu a díky své odvaze se stal v roce 1956 neformálním představeným tajné komunity v Roztokách u Prahy. Zde se soustředili ti bratři, kteří pracovali v podniku Vodní stavby při stavbě ochranné hráze, společně bydleli a improvizovaně vedli řádový život. Toto společenství tvořilo šest řeholníků, později se k nim připojili dva tajní novicové – Pavel Genrt a Pavel Kejdana. P. Aleš byl v kontaktu i s dalšími františkány a pokoušel se získat řádový dorost, dokonce přijímal do řádu nové členy. V červenci 1961 byl opět zatčen, odsouzen a vězněn ve Valdicích. Stejně tak byl zatčen i pozdější kvardián kláštera v Uherském Hradišti (v letech 1997–2003) Antonín Pavel Kejdana⁴³, který se na svobodu dostal při amnestii v květnu 1962.

P. Aleš Vojtěch Zlámala dostal svobodu až v září 1965.⁴⁴ Od roku 1971 do roku 1980 byl tajným provinciálem české provincie. Svou vitalitou povzbuzoval společně s Baptistou Bártou život v provincii. Využil svého charismatu a nadšení, které mělo svou nakažlivost a přitahoval k řeholnímu životu mladé lidi. Přijímali se novicové, začalo tajné studium při zaměstnání, které bylo plánováno na 9 let. K tajnému svěcení jezdili bratři do tehdejší Německé demokratické republiky nebo do Polska. Do noviciátu přicházeli často bratři ze Slovenska, kde takřka celá provincie přešla do služby diecézí. V roce 1983 byl Aleš znovu zatčen, ale pod tlakem mezinárodního soudu v Haagu byl propuštěn. V pozornosti Státní bezpečnosti byl však prakticky až do sametové revoluce.

Se svobodou a stabilizací provincie se v něm probudila jeho dávná láska – evangelizovat Rusko. Už v době totality, kdy bylo možno snadno získat zájezdy do Sovětského svazu, posílal bratry na území předpokládaných misí, aby už dopředu tato místa promodlili. Když otec generál naznačil možnost ustanovení misijní stanice v Alma Atě, Aleš neváhal a po přípravě v Římě se stal v této stanici představeným. Pobyl tam 3 roky a vrátil se zpět v roce 1996. Zemřel v Uherském Hradišti 11. října 2002 ve věku 78 let, v 59 roce řeholních slibů a v 54 roce kněžství.⁴⁵ Pohřeb P. Aleše se konal v hradištském klášterním kostele za účasti Otce arcibiskupa Jana Graubnera, desítek kněží a stovek občanů města. Pohřben byl na Olšanském hřbitově v Praze. Nejen díky své aktivní duchovní a pastýřské činnosti během

internace a pobytu ve vězení, ale také díky své misijní cestě do daleké Almaty v Kazachstánu a pro své neobyčejné charisma byl jednou z nejzajímavějších osobností františkánských dějin minulého století.

Na tomto místě nelze nevpomenout jednu z největších osobností českých řeholníků 20. století - P. Jana Baptistu Josefa Bártu (1921–1982). Pro komunistický režim byl obzvlášť nebezpečný pro svou péči o mládež. V dubnu 1950 byl internován v Hejnicích, Bohosudově a od srpna v Želivě. Společně s nemocným P. Maráškem uprchl a ukrýval se převážně u své rodiny, přátel a u boromejek v Praze. Svůj čas dával tajně se sdružující katolické mládeži, vedl pro ně exercicie, zpovídal, sloužil mše sv., přednášel. Spolupracoval s Ottou Mádrem, tajně navštěvoval spolubratry a budoval i nadále františkánské dílo. V dubnu 1951 byl zatčen, umístěn na 16 měsíců na samotku, krutě vyslýchán a odsouzen 1. listopadu 1952 v jednom z největších proticírkevních procesů jako vedoucí 31 členné skupiny na 20 let za velezradu. Prošel vězení v Leopoldově, Mírově, Valdicích a pracoval v jáchymovských dolech. O jeho vnitřní síle, s jakou se dokázal postavit totalitnímu režimu, svědčí dochovaný vězeňský posudek z Valdic: „*Při rozhovoru veřejně říká, že komunismus musí padnout, že u nás má na svědomí mnoho lidské krve apod. Rád provokuje příslušníky, zvláště se rád pouští do pochybných debat s mladými příslušníky, poněvadž ví, že nemají tak velké politické zkušenosti. I mezi kněžími se projevuje jako arogantní člověk, který dovede dát i spolknězi facku, jak tomu bylo u faráře Dítěte ...*“⁴⁶

Propuštěn byl v roce 1966, aktivně se zapojil do obnovení řádu, po uvolnění režimu v roce 1968 dostal souhlas k duchovní činnosti, ten mu však byl o rok později opět odebrán. Po autohavárii odešel do invalidního důchodu a společně s několika františkány vytvořil malou řeholní komunitu v Liberci. I v pozdějším věku však byl trnem v oku vedoucích činitelů, a tak byl v dubnu 1982 odsouzen na 18 měsíců za maření dozoru nad církvemi. Do výkonu trestu však už nenastoupil pro špatný zdravotní stav a po několikátém infarktu zemřel 9. prosince 1982. Pohřben je na hřbitově v Liberci-Ruprechticích.⁴⁷

Další osudy klášterní budovy, činžovního domu a klášterního kostela po roce 1950

Budoucnost kláštera již naznačilo jednání s františkánským řádem o pronájmu tří místností pro okresní archiv, které z pověření rady ONV v Uherském Hradišti vedli od 11. února 1948 člen národního výboru A. Pojeta a ředitel okresního archivu Antonín Gába. Dne 14. března 1950 byl klášter zabrán církevním oddělením KNV Gottwaldov a dán do užívání nově se tvořícímu Krajskému archivu Gottwaldov (Zlín). Od 13. srpna 1954 spravovala tuto budovu Krajská správa ministerstva vnitra Gottwaldov. V letech 1960–1964 byly z těchto prostor archiválie krajské povahy odvezeny a 15. února 1964 ministerstvo vnitra předalo správu budovy ONV v Uherském Hradišti. Ten nabídl prostory budovy Okresnímu archivu v Uherském Hradišti, který tento bývalý klášter využívá dodnes.⁴⁸ Na stát byl objekt převeden Náboženskou maticí v Praze⁴⁹ 21. října 1967.

Ihned po zrušení kláštera byl klášterní mobiliář odvezen do Národní galerie v Praze, další předměty převzalo Slovácké muzeum v Uherském Hradišti, klášterní knihovna byla přemístěna do olomoucké Státní vědecké knihovny, klášterní archiv převzal dnešní Moravský zemský archiv v Brně. Co se týká samotné budovy, ta byla již v roce 1950 v poměrně špatném stavu a vyžadovala rozsáhlé opravy. Bylo zjištěno vychylování zdi a pronášení klenby refektáře v důsledku nadměrného zatížení dělicími zdmi v patře. Přesto se na rekonstrukci nenašly peníze, a tak byla zajištěna jen klenba refektáře, vyměněny části oken, opraveno zdivo a střecha (1956–1958). To vše bylo ale uděláno velmi nekvalitně a v nevhodném zimmím období. Až v roce 1975 došlo k nutné výměně elektroinstalace. Alespoň částečná oprava byla zahájena až v roce 1986, hlavní opravy proběhly až v letech 1991–1997. Objekt byl staticky zajištěn a zcela zrekonstruován nákladem 52 milionů korun. Dnes se řadí bývalý klášter k významným architektonickým památkám města a díky sloupové síni a krásnému refektáři nabízí vhodné prostředí pro konání malých kulturních akcí.

Činžovní (nájemní) dům, nacházející se na Mariánském nám. č. 200, byl v roce 1950

stejně jako další církevní majetek zabrán a brzy poté přidělen městu do jeho bytového fondu. Na základě zákona č. 298/90 Sb. byl řádu vrácen v restitučním řízení v roce 1990 a stal se jejich novým klášterem. Dům do dnešních dnů neprošel nijak razantní úpravou. Přízemní prodejny zůstaly zachovány a jsou i nadále pronajímány,⁵⁰ částečnou úpravou prošly jen interiéry, ze kterých byla zbudována klášterní jídelna, klubovny pro mládež a výuku náboženství, další prostory byly upraveny jako klausura pro vnitřní potřeby řádu. Kvůli statickému stavu byl dům podpilotován a stažen ocelovými lany, byla vyměněna okna, upraveny vstupní prostory chodby, zřízeny nové vstupní dveře, vybudovalo se sociální zařízení pro věřící ze strany kostela. Dnes má dům právní subjektivitu s označením „Bratři františkáni v Uherském Hradišti“ a s veškerou návazností na provincii dle jejích stanov.

Klášterní kostel jako jediný z františkánských budov v Uherském Hradišti sloužil i po roce 1950 duchovním účelům. Správu nad kostelem převzala hradištská farnost a bez větších změn fungoval jako filiální kostel. Mše sv. byly slouženy každý den večer, navíc byl kostel využíván jak pro kněžské rekolekce, tak pro křížové cesty. Velkou slávu zažíval každý rok na slavnost Porciunkule 2. srpna. V tento slavnostní den se v kostele scházelo velké množství lidu z blízkého i dalekého okolí, zpovídalo mnoho kněží. V 80. letech byl pravidelným celebrantem slavnosti mše sv. františkánský kněz P. Remigius Janča, který byl farářem v nedalekých Boršicích u Blatnice. V roce 1988 byl kostel částečně opraven, když byla obnovená boční loď, část kostela znovu vymalována, opravena část stropu a štuková i jiná výzdoba. Zrestaurován byl oltář sv. Josefa a P. Marie Lurdské, byla pořízena nová dlažba kněžiště.

Personální změna nastala po příchodu františkánů v roce 1990, kdy duchovní činnost v kostele začali opět vykonávat řeholníci. V 1. polovině roku 1993 proběhla v kostele rekonstrukce vnitřní výmalby, při níž byly objeveny staré fresky a byly částečně odhaleny. Při další výmalbě kostela po povodních však byly opět zakryty. Když v červenci 1997 postihla město povodeň, byl také klášterní kostel zatopen. Během července a srpna byly kostelní prostory očištěny a od září se v kostele opět sloužily mše.

Povodně však zaviniily mnohem víc, než se očekávalo. Farní kostel se začal vinou spodních vod a nestabilitou pilířů, na nichž stojí, propadat a byl od 16. února 1998 uzavřen. Veškerá duchovní činnost tak byla obrácena do františkánského kostela Zvěstování Panny Marie. Po důkladné opravě byl farní kostel slavnostně vysvěcen 27. listopadu 1998 za účasti Otce arcibiskupa Jana Graubnera.

Současně s dokončením náročné opravy farního kostela byl rovněž zdevastovaný františkánský kostel uzavřen. Akutně vyžadoval statistické zajištění a jednalo se dokonce o jeho úplném trvalém uzavření. Díky aktivitě františkánů k tomu nedošlo a od roku 1999 se započalo s jeho opravou. Nejprve bylo prozkoumáno devět krypt, které se nacházely pod podlahou oltáře i hlavní lodi. Postupně se opravily krovy a totálně zničená střecha, stěny byly staženy ocelovými lany v místě styku stěn s klenbami, byla vyztužena klenba rubovou železobetonovou konstrukcí a podpilotovány základy kostela. Pod podlahou se v původní pískovcové podlaze našly náhrobní kameny z 15. a 16. století, které byly následně vyzdviženy a po prozkoumání odborníky ze Slovákého muzea zavěšeny na stěny kostela. Provedla se oprava varhan a výměna podlah po celé ploše lodi, v sakristii i v bočních místnostech. Zakoupily se nové lavice i vstupní dveře, byla instalována nová elektroinstalace, elektronické zabezpečení kostela, nové ozvučení, zřídilo se sociální zařízení a nové schodiště ke zpovědní síni. V prosinci 2000 byla dokončena výmalba kostela a pokračovalo se v opravě vnějších fasád. Celkové náklady na opravu kostela byly rozpočtovány ve výši 12 milionů korun.

Dne 13. ledna 2001 byl kostel znovu převeden darovací smlouvou z vlastnictví hradištské farnosti do majetku Českomoravské františkánské provincie.

Uvedení františkánského řádu zpět do Uherského Hradiště

Již před rokem 1990 se františkáni vraceli do Uherského Hradiště ne sice jako jedna komunita, ale jako jednotlivci, kteří chtěli pomáhat při duchovní správě farnosti. V roce 1968 navštívil u příležitosti slavnosti Porciunkule město P. Jan Baptista Josef Bárta a měl při

slavnostní mši kázání. Ve františkánském kostele, který v té době samozřejmě spadl pod farnost, začal vypomáhat františkán P. Aleš Zlámal, následujícího roku se k němu připojili další františkáni P. Jan Pekárek a P. Benvenut Mitošinka. P. Zlámal i P. Mitošinka v roce 1969 ztratili státní souhlas a Mitošinka začal pracoval jako skladník v Zemědělském výrobním sdružení ve Starém Městě. Bydlel v soukromém bytě a rád poskytoval duchovní služby alespoň v soukromí, neboť oficiálně nesměl. V 80. letech se mu začalo zhoršovat zdraví, a protože ve farnosti se o něj nikdo nedokázal postarat, odešel do Liberce, kde podobně jako následně zmiňovaný Jan Kolek zemřel v domově pro přestárlé duchovní 2. března 1988. Pohřben byl v Liberci-Ruprechticích za účasti mnoha farníků z Uherského Hradiště.⁵¹

Další významnou osobou, která nenechala ve městě zapomenout na dlouhodobé působení a blahodárný vliv františkánů na duchovní život, byl bratr Prokop Jan Kolek. Byl to místní rodák (narodil se roku 1904 ve Vlčnově), v mládí se stal členem františkánského řádu, působil na více místech v Čechách, po propuštění z internace pracoval jako číšník, kuchař a zahradník, od druhé poloviny 50. let působil jako kostelník františkánského kostela v Uherském Hradišti. Františkánskému poslání zůstal věrný celý život, vyznačovala z něj zbožnost, prostota i radost. Celý svůj život prožil v pravé chudobě, při službě v kostele stále nosil františkánský hábit. Bydlel na různých místech, naposled v domě ThDr. Antonína Šuránka v Žižkově ulici. Zemřel ve věku 80 let v domově důchodců pro přestárlé duchovní v Liberci, neboť v Uherském Hradišti se o něj nikdo nechtěl v jeho nemoci postarat. Pohřben je na vlčnovském hřbitově.

Oficiálně byli františkáni uvedeni zpět do Uherského Hradiště 2. srpna 1990. V rámci zákona o nápravě křivd způsobených uplynulým režimem byl řádu vrácen činžovní dům č. 200 na Mariánském náměstí. Slavnostní uvedení řádu provedl 2. srpna provinciální ministr František Marášek za asistence řeholního i diecézního kléru.

Nově příchozí františkáni zatím nemohli obývat jim vrácený dům, proto bydleli v kněžském domě na Žižkově ulici nebo na faře. Ale už roku 1991 se přestěhovali do upravených prostor na Mariánském náměstí. Začali vykonávat duchovní službu, v níž kladli velký důraz především na mládež. Netrvalo dlouho a kolem nově příchozích bratří se vytvořilo společenství mládeže, které se kolem roku 1995 rozrostlo do velkých rozměrů. V klášteře a přilehlém kostele se scházelo přes 10 skupin mladých lidí, kteří projevovali zájem o duchovní život a o prožívání radosti z Krista ve společenství. Františkáni tak svou duchovní péčí a svým dobrým vlivem opět začali přispívat k šíření Kristova evangelia v hradištské farnosti. Kromě mší sv. se v kostele konají pravidelně setkání členů modlitebního večeraďla a pokračuje tradice slavení křížových cest a květnových mariánských pobožností.

Tradice františkánství v Uherském Hradišti je stále živá a navazuje na tradiční slováckou zbožnost a působení františkánských bratří v tomto městě již od konce 15. století. Ve 20. století měli františkáni vliv nejen na duchovní život věřících obyvatel města, ale ovlivnili také kulturní tvář města, nabídli otevřenou náruč především chudým, poctivě si plnili své služby jim svěřené jak u nemocných, tak např. v místní věznici a pomáhali diecézním kněžím vyučovat náboženství. Stali se nedílnou součástí města, a ačkoliv byli násilím od města na 40 let odloučeni, po svém návratu opět našli cestu ke zdejšímu lidem.

Poznámky:

- 1 *Denní modlitba církve*. Praha, Česká liturgická komise, 1987, str. 1550.
- 2 Sloužil jako písař u pana Jana z Cimburka a jeho synů, když se však Matyáš Korvín zmocnil Moravy, začal sloužit tomuto králi. Brzy se stal jeho důvěrníkem i rádčem a byl v králově přízni až do Korvínovy smrti (1490).
- 3 W o l n ý, G.: *Kirchliche Topographie von Mähren I/2*. Brno 1857, str. 205. Podle vloženého rukopisu Klementa Minaříka do Chronika Hradiensis III. a podle Kroniky františkánů, str. 120, byli františkáni z Uh. Hradiště v roce 1543 vyhnáni, po návratu však vymřeli při morové ráně, která město zasáhla v roce 1554. MZA Brno, E 24 Františkáni v Uherském Hradišti.

- 4 Předkládaný článek vychází z mé diplomové práce *Dějiny františkánského konventu v Uherském Hradišti se zaměřením na léta 1900–2005*, obhájené na Teologické fakultě University Palackého v Olomouci v roce 2005. Z bohaté literatury k dějinám kláštera upozorňuji např. na studii Jana O. E l i á š e *Historický a stavební vývoj bývalého Františkánského kláštera v Uherském Hradišti*, in: Slovák 1997, roč. 39, str. 109–122 a práce Miloše S t e h l í k a *Refektář františkánského kláštera v Uherském Hradišti*, Brno–Uherské Hradiště 2002 a Jiřího Č o u p k a *50 let Státního okresního archivu v Uherském Hradišti*, Uherské Hradiště 1997. Pramenným základem práce byl fond E 24 – *Františkáni v Uherském Hradišti*, který je uložený v Moravském zemském archivu v Brně.
- 5 Odůvodnění lze nalézt v evangelijním citátu, že „dělník je hoden své mzdy“.
- 6 MZA Brno, E 24, Liber rationum ab anno 1919 (1919–1938).
- 7 B e r e c k o v á, Marie: *Náboženský život v Uh. Hradišti v letech 1918–1945*. Diplomová práce, Olomouc 2000, str. 78.
- 8 MZA Brno, E 24, Jednací protokol 1911–1946.
- 9 Tamtéž.
- 10 Na zvonech bylo možno číst tyto nápisy. Panna Maria a Sv. František: „*Tento zvon ulit v Milostivém r. 1933. Rudolf Perner z Českých Budějovic.*“ Sv. Cyril a Metoděj: „*In honorem SS. Cyrilli a Methodii EE. ll. Moraviae Patronum pro conventu Hradistiensi Minorum A. D. 1894 haec campana fusa. Sub guardianatu P. Godefriedi Behal a sacerdotes Tui induantur justitiam et sancti Tui enulnent.*“ Sv. Václav a Jan Nepomucký: „*In honorem S. Venceslai et S. Joannis Nep., pro conventu Hradistiensi Minorum A. D. 1894 haec campana fusa. Sub guardiano P. Godefriedi Behal a orate pro nobis omnes sancti patroni Bohemiae et Moraviae.*“ Sv. Cyril a Metoděj, Sv. Václav a Jan Nepomucký: „*Peter Hilzer, Hof Glorken Giesser in Uhr. Neustadt, 1894.*“ (MZA Brno, E 24, Pamětní kniha kláštera františkánského v Uherském Hradišti od r. 1915–1950, oddíl I.).
- 11 MZA Brno, E 24, Pamětní kniha kláštera františkánského v Uherském Hradišti od r. 1915–1950, oddíl II.
- 12 MZA Brno, E 24, Jednací protokol 1947–1950.
- 13 Nejčastěji u Josefa Plaschka z Mikulova (Účty konventu 1901–1934).
- 14 V obchodě košil, knoflíků a oblečení Františka Grigara (Účty konventu 1901–1934).
- 15 Hodně objednaného zboží bylo u obchodníka s dřevem a stavebním materiálem Josefa Schaniaka (Účty konventu 1901–1934).
- 16 Velká část účtů za kávu byla u obchodníka A. Scheidenbergera (Účty konventu 1901–1934).
- 17 MZA Brno, E 24, Účty konventu 1901–1934.
- 18 U Eduarda Hrušky, který vlastnil cukrářský, perníkářský a voskařský podnik (Účty konventu 1901–1934).
- 19 MZA Brno, E 24, Účty konventu 1901–1934.
- 20 Tamtéž.
- 21 MZA Brno, E 24, Protokol konventu Hradištského. Kronika domu 1795–1864. Chronologicky do r. 1916, str. 65.
- 22 Střecha klášterní věže dostala po požáru v roce 1896 místo barokní báně pouze provizorní stanovou střechu, která je zřejmá z fotografií ze 20. let 20. století. Věž díky opravě dosáhla výšky 44 metrů.
- 23 Svědčí o tom zápis do kroniky, z níž citujeme: „... a proto nechť se nikdo nedíví a nekritizuje neprávem, že zevnějšek kostela nevypadá tak, jak by se slušelo na dům Boží.“ (Pamětní kniha kláštera františkánského v Uherském Hradišti od r. 1915–1950, oddíl II.).
- 24 MZA Brno, E 24, Kniha ohlášek františkánského kláštera v Uherském Hradišti 1941–1950.
- 25 Podepisovali toto prohlášení: „My, níže psaní bratři terciáři sv. Otce našeho Františka prohlašujeme, že ve smyslu sv. chudoby našeho řádu nežádáme žádných náhrad za práce ve stavu řeholním vykonané, buďte že bychom sami řád náš opustili nebo byli z jakékoli příčiny svými představenými z řádu propuštěni. Následují vlastnoruční naše podpisy.“ (Pamětní kniha kláštera františkánského v Uherském Hradišti od r. 1915 – 1950, oddíl V.).
- 26 MZA Brno, E 24, Pamětní kniha kláštera františkánského v Uherském Hradišti od r. 1915–1950, oddíl III.
- 27 MZA Brno, E 24, Pamětní kniha kláštera františkánského v Uherském Hradišti od r. 1915–1950, oddíl V.

- 28 MZA Brno, E 24, Duchovní služba v trestnici, str. 118.
- 29 MZA Brno, E 24, Duchovní služba v trestnici, str. 121–128.
- 30 B e r e c k o v á, Marie: *Náboženský život v Uh. Hradišti v letech 1918–1945*. Diplomová práce, Olomouc 2000, str. 26.
- 31 Ve Velkém Ořechově na 6 000 zpovídajících, v Kunovicích 3000. (Pamětní kniha kláštera františkánského v Uherském Hradišti od r. 1915–1950, oddíl IV.).
- 32 MZA Brno, E 24, Juvenát, str. 7–13.
- 33 Proti záboru salesiánského noviciátu v Hodoňovicích a redemptoristického kláštera v Ostravě protestovalo několik desítek občanů (V l č e k, V.: *Perzekuce mužských řádů a kongregací komunistickým režimem 1948–1964*, str. 70–71). (dále Vlček, V.: citované dílo).
- 34 V l č e k, V.: citované dílo, str. 69.
- 35 V l č e k, V.: citované dílo, str. 47.
- 36 V l č e k, V.: citované dílo, str. 73.
- 37 V l č e k, V.: citované dílo, str. 432–435.
- 38 V l č e k, V.: citované dílo, str. 130.
- 39 V l č e k, V.: citované dílo, str. 465.
- 40 V l č e k, V.: citované dílo, str. 389.
- 41 MZA Brno, Inventář fondu E 24 (Františkáni v UH).
- 42 *Historia Franciscana*. Katalog výstavy pořádané k 400. výročí příchodu bratří františkánů do kláštera Panny Marie Sněžné v Praze (1604–2004). Praha, 2004, str. 95 (dále jen *Historia Franciscana*).
- 43 Další člen řádu sv. Františka, který byl po roce 1990 v Uherském Hradišti a je tam i v roce 2006, je P. Vojtěch Jan Marek, který koncem roku 1949 ilegálně překročil hranici v prostoru Cheb, aby navštívil v Konnersreuthu Terezii Neumannovou, ženu svatě pověsti. Ještě téhož dne se ale vrátil zpět, byl zatčen a souzen (Vlček, V.: citované dílo, str. 185).
- 44 V l č e k, V.: citované dílo, str. 189.
- 45 *Historia Franciscana*, str. 122.
- 46 V l č e k, V.: citované dílo, str. 181. Farář Dítě byl kolaborující kněz a exponent mírového hnutí. Facku dostal proto, že psal své kuchaře milostný dopis.
- 47 V l č e k, V.: citované dílo, str. 179–181.
- 48 *50 let Státního okresního archivu v Uh. Hradišti*. Uherské Hradiště 1997, str. 17–20.
- 49 Instituce, která v době komunismu spravovala církevní majetek.
- 50 Zatímco v komunistické době se v přízemí kláštera prodávaly lovecké potřeby a hračky, dnes jsou prostory pronajímány křesťanskému knihkupectví Kardis a firmě Tradix.
- 51 *Farní úřad Uherské Hradiště, Pamětní kniha farnosti Uh. Hradiště od roku 1954*.

Mgr. Radim Z a p l e t a l (n. 1980), absolvent Teologické fakulty University Palackého v Olomouci v roce 2005. Zabývá se církevní historií a pedagogikou.

Soupis františkánů v Uherském Hradišti v letech 1900–2005:

Rok 1900–1903

A.R.P. BĚHAL, Godefridus
R.P. VESELÝ, Felix

Rok 1904

A.R.P. BĚHAL, Godefridus
R.P. CHVOJAN, Adalbertus

Rok 1905, 1906

A.R.P. BĚHAL, Godefridus
R.P. VESELÝ, Felix

Rok 1907

A.R.P. BĚHAL, Godefridus
R.P. VESELÝ, Felix
R.P. SCHAMS, Kamil

Rok 1908, 1909

A.R.P. WILHELM, Bonaventura
R.P. BĚHAL, Godefridus
R.P. SCHAMS, Kamil

Rok 1910

A.R.P. WILHELM, Bonaventura
R.P. BĚHAL, Godefridus

R.P. STRUŽKA, Angelus

Rok 1911, 1912

A.R.P. WILHELM, Bonaventura

R.P. BĚHAL, Godefridus

R.P. SCHAMS, Kamil

R.F. SIEGEL, Cherubi

Rok 1913

A.R.P. WILHELM, Bonaventura

R.P. BĚHAL, Godefridus

R.P. SCHAMS, Kamil

R.F. SIEGEL, Cherubin

Rok 1914

A.R.P. JINDRA, Michael

R.P. KOMENDA, Konstantin

R.P. NÁLEVKA, Vincent

R.P. KADLEC, Cyril

Rok 1915

A.R.P. MIZERA, Václav

R.P. KOMENDA, Konstantin

R.P. NÁLEVKA, Vincent

R.P. GÖTZL, Leo - zemřel v hradištském klášteře

8. června 1916.

R.F. SIEGEL, Cherubin

R.F. BRČKA, Ivan

8 studentů

Rok 1916

A.R.P. MIZERA, Václav

R.P. KOMENDA, Konstantin

R.P. NÁLEVKA, Vincent

R.P. MINAŘÍK, Klement

R.F. ANTL, Berardus

R.F. WAGNER, František Sol.

R.F. SIEGEL, Cherubin

R.F. BRČKA, Ivan

5 studentů

Rok 1917

A.R.P. NIKODEM, Serafin

R.P. HOLICKÝ, Hyacint

R.P. MINAŘÍK, Klement

R.P. KOLEK, Stanislav

R.P. BREJCHA, Leander

R.F. SIEGEL, Cherubin

R.F. BRČKA, Ivan

Rok 1918

A.R.P. NIKODEM, Serafin

R.P. WILHELM, Marian

R.P. MINAŘÍK, Klement

R.P. NÁLEVKA, Vincent

R.P. KOLEK, Stanislav

R.F. SIEGEL, Cherubin

R.F. KVAPIL, Regidius

Rok 1919

A.R.P. MIZERA, Václav

R.P. MARÁŠEK, Pavel

R.P. MINAŘÍK, Klement

R.P. KOMENDA, Konstantin

R.P. ČERNÝ, Damián

R.F. SIEGEL, Cherubin

3 klerici, 13 studentů

Rok 1920, 1921

A.R.P. TICHÝ, Alfons

R.P. MARÁŠEK, Pavel

R.P. MINAŘÍK, Klement

R.P. BREJCHA, Leander

R.P. BUBENÍK, Gabriel

R.F. SIEGEL, Cherubin

SOUČEK, Adjutus – terciář

ŠRUBAŘ, Petr – terciář

Rok 1922

A.R.P. MARÁŠEK, Pavel

R.P. FRÝB, Tomáš

R.P. NĚMEC, Alfons

R.P. BREJCHA, Leander

R.F. SIEGEL, Cherubin

R.F. SOUČEK, Adjutus

R.F. ŠRUBAŘ, Petr

R.F. KOVÁŘ, Tadeáš

R.F. DOLEŽAL, Šimon

R.F. HEINL, Matouš

Rok 1923

A.R.P. MARÁŠEK, Pavel

R.P. BREJCHA, Leander

R.P. SPURNÝ, Ludvík

R.P. NĚMEC, Alfons

R.P. SCHAMS, Kamil

R.F. SOUČEK, Adjutus

R.F. ŠRUBAŘ, Petr

R.F. KOVÁŘ, Tadeáš

R.F. HEINL, Matouš

Rok 1924

A.R.P. KŮSTKA, Benno

R.P. MARÁŠEK, Pavel

R.P. SCHAMS, Kamil

R.F. SOUČEK, Adjutus

R.F. KOVÁŘ, Tadeáš

R.F. MIKULÍČ, Theobald

Rok 1925

A.R.P. KŮSTKA, Benno

R.P. CHVOJAN, Vojtěch

R.P. SCHAMS, Kamil
R.F. SOUČEK, Adjutus
R.F. KOVÁŘ, Tadeáš
R.F. ŠRUBAŘ, Petr
R.F. ČECH, Lukáš

Rok 1926

A.R.P. KŮSTKA, Benno
R.P. CHVOJAN, Vojtěch
R.P. SCHAMS, Kamil
R.F. SOUČEK, Adjutus
R.F. STANĚK, Odoricus
R.F. ŠENK, Pascal
R.F. KOVÁŘ, Tadeáš

Rok 1927

A.R.P. KŮSTKA, Benno
R.P. SCHAMS, Kamil
R.P. TICHÝ, Alfons
R.F. SOUČEK, Adjutus
R.F. BOKOR, Vojtěch
R.F. KUPEC, Engelbertus
R.F. ŠENK, Pascal

Rok 1928, 1929

A.R.P. KŮSTKA, Benno
R.P. WILHELM, Marián
R.P. TICHÝ, Alfons
R.F. BOKOR, Vojtěch
R.F. ŠENK, Pascal
R.F. MIK, Roman

Rok 1930

A.R.P. WILHELM, Marián
R.P. VESELÝ, Felix
R.F. ZIKA, Tobiáš
R.F. ŠENK, Pascal
R.F. MIK, Roman

Rok 1931

A.R.P. WILHELM, Marián
R.P. VESELÝ, Felix
R.F. ČECH, Lukáš
R.F. ŠENK, Pascal
R.F. SILVESTR, Angelus

Rok 1932, 1933, 1934

A.R.P. WILHELM, Marián
R.P. VESELÝ, Felix
R.F. ČECH, Lukáš
R.F. ŠENK, Pascal

Rok 1935

A.R.P. HAMERNÍK, Otto
R.P. MÁNEK, Gilbertus
R.P. KUBÁŇ, Peregrinus

R.F. ČECH, Lukáš
R.F. ŠENK, Pascal

Rok 1936

A.R.P. HAMERNÍK, Otto
R.P. BOJSÁK, Kazimír
R.F. ČECH, Lukáš
R.F. ŠENK, Pascal

Rok 1937

A.R.P. HAMERNÍK, Otto
R.P. BOJSÁK, Kazimír
R.F. ČECH, Lukáš
R.F. ŠENK, Pascal
R.F. NÁPLAVA, Rufín

Rok 1938

A.R.P. HAMERNÍK, Otto
R.P. BOJSÁK, Kazimír
R.P. REIF, Desiderius
R.P. LÉTAVKA, Celsus – misionář
R.F. ČECH, Lukáš
R.F. ŠENK, Pascal
R.F. KOMÁREK, Pacifik

Rok 1939

A.R.P. WILHELM, Marián
R.P. SCHAMS, Kamil
R.P. HLAVATÝ, Václav
R.F. ŠENK, Pascal
R.F. HLAVÁČ, Romuald
R.F. HOLUB, Henricus

Rok 1940

A.R.P. WILHELM, Marián
R.P. SCHAMS, Kamil
R.P. HLAVATÝ, Václav
R.F. ŠENK, Pascal
R.F. HLAVÁČ, Romuald
R.F. UNINSKÝ, Darius

Rok 1941

A.R.P. WILHELM, Marián – náhle zemřel v hra-
dištském klášteře 12. ledna 1942
R.P. SCHAMS, Kamil
R.P. HLAVATÝ, Václav
R.P. KADLEC, Cyril
R.F. ŠENK, Pascal
R.F. NEKOLNÝ, Rajmund
R.F. ČERNÝ, Damián

Rok 1942

A.R.P. SCHAMS, Kamil
R.P. ŠIMČÍK, Kajetán
R.F. ŠENK, Pascal
R.F. NEKOLNÝ, Rajmund

R.F. ČERNÝ, Damián

Rok 1943

A.R.P. SCHAMS, Kamil

R.P. ŠIMČÍK, Kajetán

R.P. KADLEC, Cyril

R.F. ŠENK, Pascal

R.F. NEKOLNÝ, Rajmund

R.F. ČERNÝ, Damián

Rok 1944

A.R.P. SCHAMS, Kamil

R.P. ŠIMČÍK, Kajetán

R.P. KADLEC, Cyril

R.F. ŠENK, Pascal

R.F. NEKOLNÝ, Rajmund

R.F. ČERNÝ, Damián

R.F. MANYCH, Marek

Rok 1945

A.R.P. SCHAMS, Kamil

R.P. DANIŠOVIČ, Jan Nepomuk

R.P. KADLEC, Cyril

R.P. BOJSÁK, Kazimír

R.F. ŠENK, Pascal

R.F. ČERNÝ, Damián

Rok 1946, 1947

A.R.P. MINAŘÍK, Klement

R.P. SCHAMS, Kamil

R.P. BARABÁŠ, Leo

R.F. ŠENK, Pascal

R.F. ČERNÝ, Damián

Rok 1948

A.R.P. MINAŘÍK, Klement

R.P. SCHAMS, Kamil

R.P. DANIŠOVI, Jan Nepomuk

R.F. ŠENK, Pascal

R.F. ČERNÝ, Damián

Rok 1949

A.R.P. MINAŘÍK, Klement

R.P. SMIŠTÍK, Fridericus Francis – misionář,

odešel v listopadu

R.P. SCHAMS, Kamil

R.P. JANČA, Remigius

R.F. ŠENK, Pascal

R.F. ČERNÝ, Damián

Rok 1950

A.R.P. MINAŘÍK, Klement

R.P. SCHAMS, Kamil

R.P. JANČA, Remigius

R.F. ŠENK, Pascal

R.F. ČERNÝ, Damián

Rok 1990

A.R.P. ZLÁMAL, Aleš

R.P. SLEZIAK, Matouš

R.F. BILŠÁK, Anatol

Rok 1991

A.R.P. ZLÁMAL, Aleš

R.P. HANUŠ, Titus

R.P. MAREK, Vojtěch

R.P. JUŘÍK, Stanislav – zemřel 26. dubna 2005

u řeholních sester v Choryni

R.F. BILŠÁK, Anatol

R.F. Juniper

Rok 1992

A.R.P. ZLÁMAL, Aleš

R.P. HANUŠ, Titus

R.P. MAREK, Vojtěch

R.F. BILŠÁK, Anatol

R.F. Juniper

Rok 1993

A.R.P. ZLÁMAL, Aleš – odešel v srpnu tohoto

roku na misií do Almaty do Kazachstánu

R.P. HANUŠ, Titus

R.P. MAREK, Vojtěch

R.F. KRÍŽALA, Česlav – jáhen

R.F. BILŠÁK, Anatol

Rok 1994

A.R.P. HŘEBEC, Daniel

R.P. HANUŠ, Titus

R.P. MAREK, Vojtěch

R.F. KRÍŽALA, Česlav – jáhen

R.F. SMRČINA, Šebestián – jáhen

R.F. ŽIDLÍK, Ivan

Rok 1995

A.R.P. HŘEBEC, Daniel

R.P. GLABASNIA, Angelus

R.P. SMRČINA, Šebestián

R.F. KRÍŽALA, Česlav – jáhen

R.F. ČERMÁK, Soláno

Rok 1996

A.R.P. HŘEBEC, Daniel

R.P. GLABASNIA, Angelus

R.P. SMRČINA, Šebestián

R.P. POSPÍŠIL, Václav

R.F. KRÍŽALA, Česlav – jáhen

R.F. ČERMÁK, Soláno

Rok 1997

A.R.P. KEJDANA, Antonín

R.P. ZLÁMAL, Aleš

R.P. RŮŽIČKA, Bernardin

R.F. KRÍŽALA, Česlav – jáhen

Rok 1998, 1999

A.R.P. KEJDANA, Antonín

R.P. ZLÁMAL, Aleš

R.F. KRÍŽALA, Česlav – jáhen

R.F. TOMÁNEK, Pacifik

Rok 2000, 2001

A.R.P. KEJDANA, Antonín

R.P. URIGA, František

R.P. ZLÁMAL, Aleš

R.F. KRÍŽALA, Česlav – jáhen

Rok 2002

A.R.P. KEJDANA, Antonín

R.P. URIGA, František

R.P. ZLÁMAL, Aleš

R.P. KANTOR, Joel

R.F. KRÍŽALA, Česlav – jáhen

Rok 2003

A.R.P. DABROWSKI, Antonín Klaret

R.P. URIGA, František

R.P. MAREK, Vojtěch

R.F. KRÍŽALA, Česlav – jáhen

R.F. PECHAR, Jiří

Rok 2004

A.R.P. DABROWSKI, Antonín Klaret

R.P. URIGA, František

R.P. MAREK, Vojtěch

R.F. KRÍŽALA, Česlav – jáhen

Rok 2005

A.R.P. DABROWSKI, Antonín Klaret

R.P. URIGA, František

R.P. MAREK, Vojtěch

R.P. KANTOR, Joel

R.F. KRÍŽALA, Česlav – jáhen

The Franciscans in Uherské Hradiště in the Years 1900-2005

A b s t r a c t

The monastery of the Minor Brothers of St. Francis (OFM) in Uherské Hradiště was established in 1491. Its history in the 20th century was a vivid one. It was reconstructed after the great fire of the whole city. The years after the finishing of the reconstruction (1894) were relatively calm for the monastery. There was a small number of monks living in the monastery who managed day-to-day matters and administration of the monastery and its adjacent church. They also educated boys in the so-called juvenate, an educational institute for monastic youth. Also a part of the monastery was a rental apartment house, built by the monks in the 1880s.

During the First World War, the Franciscans suffered no substantial losses; on the contrary, they offered their spiritual support to the ill and wounded soldiers. The following decades until the World War Two were another calm period of fruitful work. The Franciscans took an active part not only in the pastoral activities in the Hradiště parish, but assisted also in the nearby parishes, went off to missions to Czech and Moravian parishes and in several cases even in the West Ukraine and Germany. Since the early 20th century until 1937, they also managed spiritual administration of the local prison. Their other activities included teaching of religion, already mentioned education of the juvenate youth and taking care of the rental apartments. The monastery was hit by the hardships of the Second World War, when both the building of the monastery itself and the rental house were damaged. However, the economic situation of the convent was very good and the damaged parts of both buildings were quickly repaired.

A central milestone of the monastery's modern history is undoubtedly the night between April 13 and 14, 1950, when the Franciscans were interned, the monastery was closed down and its property transferred to other institutions. During the forty years of the lack of religious freedom, the Franciscans returned to the city only unofficially, one by one. Only after the November 1989, the monastery and the rental house were restituted back to the hands of the monks as their property. The Franciscans themselves were officially re-introduced to the city in the fall of 1990. Ever since, they have been contributing to the spiritual growth of the city again.

Franziskaner in Uherské Hradiště in den Jahren 1900–2005

Zusammenfassung

Das Kloster der Kleineren Brüder des heiligen Franziskus (OFM) war 1491 gegründet und das 20. Jahrhundert gehört zu bewegten Jahren seiner Geschichte. Nach der Beendigung aller Reparaturen nach einem vernichtenden Brand von 1894 kam eine für das Kloster relativ ruhige Periode. Im Kloster wohnten nur wenige Ordensbrüder, die sich nicht nur um Betrieb ihres Klosters und ihrer Kirche, sondern auch um Erziehung der Jungen im so genannten Juvenat, einem Erziehungsinstitut für den künftigen Nachwuchs

kümmerten. Ein Bestandteil des Klosters war auch ein Miethaus, das die Franziskaner in den 80. Jahren der 19. Jahrhunderts erbauten.

Während des 1. Weltkriegs haben die Franziskaner keine Schäden erlitten, sie selbst haben den kranken und verletzten Soldaten ihre Dienste geboten. Weitere Jahre bis zum 2. Weltkrieg brachten dem Kloster eine fruchtbare und ruhige Zeit. Die Franziskaner beteiligten sich aktiv an der Pastoration nicht nur im Pfarrbezirk Uherské Hradiště, sondern halfen auch in anderen Bezirken aus, leisteten Missionen in böhmischen und mährischen Pfarrbezirken, einige Male auch in Karpatenrussland und in Deutschland. Vom Anfang des 20. Jahrhunderts bis 1937 sorgten sie für die geistliche Verwaltung im Bezirksgefängnis. Zu ihren weiteren Aktivitäten gehörte der Religionsunterricht, die bereits erwähnte Erziehung im Juvenat und die Miethauspflege. Gewisse Verluste erlitt das Kloster erst im zweiten Weltkrieg, als das Klostergebäude und auch das Miethaus beschädigt wurden. Die wirtschaftliche Lage des Konvents war jedoch sehr gut, sodass man alle zerstörten Gebäudeteile sehr schnell renovieren konnte.

Der Meilenstein in der Klostergeschichte ist zweifellos die Nacht vom 13. zum 14. April 1950 gewesen, als die Franziskaner interniert worden waren. Das Kloster wurde verschlossen und das Klostervermögen an andere Institutionen überwiesen. In der Zeit der vierzigjährigen religiösen Unfreiheit kamen die Franziskaner nur einzeln und unofficial in die Stadt zurück. Erst nach dem November 1989 kamen das Miethaus und die Klosterkirche wieder in die Hände der Franziskaner zurück, die im Herbst 1990 feierlich in der Stadt begrüßt wurden. Seit dieser Zeit tragen sie wieder zur Entfaltung der geistigen Kultur in Uherské Hradiště bei.